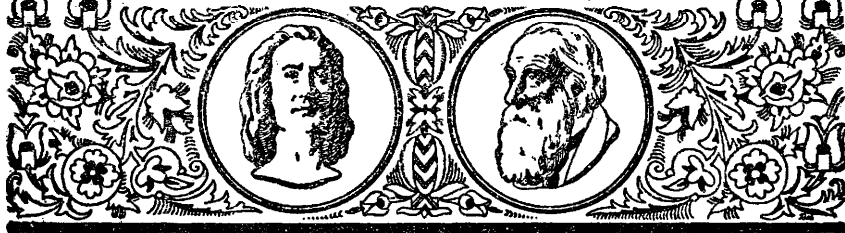

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Jubiláris közgyűlésünk.

Rövid tájékozás.

Nov. 8-án délután folyt le a D. F. Egylet fennállásának 40 éves jubileumi közgyűlése. Szép volt és feledhetetlen ez a gyűlés, mely külsőségeiben is gazdag műsorával egyaránt méltó volt az alkalomhoz s ékesen szóló bizonyága annak a ragaszkodásnak és lelkesedésnek, mellyel híveink nagy száma az Egylet iránt viseltetik.

Délután 4 órára nagy közönség töltötte meg a kollégium dísztermét, az a lelkes közönség, amelyet mi különösen vártunk ez alkalomra; vidéki és helybeli unitárius vezetőink és híveink serege, mindannyian az Egylet buzgó munkatársai. Sajnálattal nélkülöztük azonban szeretett és nagybecsű elnökünket: Br. Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok urat, kit immár hónapok óta tartó betegsége meggátolt abban, hogy közöttünk lehessen s velünk együtt ünnepeljen. De ott volt lelkileg, elküldötte szívének meleg érzését s Egyletünk szeretetét meghatóan visszatükröző megnyitó beszédét, amelyet, miután Ferencz József püspök, mint díszelnök, az ülést megnyitotta, Kovács Kálmán püspöki titkár olvasott fel a jelenlevők zajos óvációja közben.

Dr. Boros György az Egylet ügyvezető alelnöke, aki a megalapítás óta fáradhatatlan vezető munkása Egyletünknek, plasztikus tömörséggel ismertette az Egylet 40 éves történetét, melyre méltán büszkék lehetünk. Az üdvözlések során a főhatóság nevében Dr. Váradí Aurél ügyvéd, a vidéki Fiókegyletek nevében Ürmösi József homoródszentpáli lelkész, a helybeli, illetve a vidéki Nőszövetségek nevében Ürmösi Károlyné és Özv. Pálfi Ferencné szóltak. Józsa Miklós saját szerzeményű költeményét szavalta el, melyet a közönség fienetikus tapsal jutalmazott. S ezután megjelent az emelvényen.

Bodor Ferenc vargyasi kurátor, aki az unitárius falusi nép nevében üdvözölte Egyletünket. Szavai mély hatást tettek s igaz és őszinte lelkesedést váltottak ki. Végül az Ifjúsági Kör nevében Lőrinczi Géza, az Unitárius Irodalmi Társaság nevében Dr. Ferency Géza elnök szólott.

A főtitkár előadása az idő előrehaladottsága miatt elmaradt, lapunkban fogjuk közölni. A lelkes és meleg hangulatban a közönség köréből mintegy ötvenen jelentkeztek alapítóul 500—500 leuval, Sükösd Farkasné sz. Vaska Vilma 1000 leuval.

Az ülés ünnepi hangulatát nagyban fokozta Deák Miklós székelyszentmihályi lelkész magasszárnyalásu imája és az Unitárius Nők Énekkarának kétszeri éneke. Fogadják mindannyian hálás köszönetünket közreműködésükért.

A szép és lelkesedéstől izzó hangulatu gyűlés $\frac{1}{2}$ 7 órakor ért véget. Mindnyájan lélekben megerősödve s Egyesületünk jövő nagy hivatásának tudatában távoztunk el onnan, avál a meggyőződéssel, hogy a Dávid Ferenc Egylet nemcsak a multban tette meg kötelességét, hanem a jövőben még fokozottabb mértékben fogja megtenni a magáét az unitárius egyház hiveinek társadalmi megszervezésében.

Szentmihályi.

Ima.

„Isten, egy igaz való, oszthatatlan Egység, kihez nincs több hasonló, imádandó felség, kít imád szent örömben s hirdet a mindenség!” Hozzád jövünk, ki virasztasz a halott föld felett és ébredésre hívod az alvó világot, hozzád, ki életet adtál mindennek: a piros életre csókolt virágnak, az égbe nyult cédrusnak, a néma kösziklának, a zengő dalu madárnak, a földnek, az égnek, az embernek.

Hozzád jövünk. Multunk dicsősége, jelenünk keserve, jövőnk reménye te rólad beszélnek, rólad, kinek szeme milliók szívébe lát és atyai lelked milliókról gondoskodik, kinek igéd balzsam, szózatod vigasz a fájó lelkeken.

Tied a mi imádságunk, tied a mi fohászunk, mert te voltál mindig a mi reménységünk, erősségünk! Tőled vettük Uram, azt a szent megbízatást, hogy paloták boldog lakóinak és szalmás kunyhók nyomorult népének hirdessük a te Egységedet, a testvériség eszményi gyönyörét és az igazság diadalának szent reménységét.

Tied a mi imádságunk, tied a mi fohászunk, mert Dávidunk lelkében te gyújtottad fel Hóreb csipkebokrát. Az ő lelkében zendült szózatod: Nincs több Isten, csak egy! Oszthatatlan Egységednek e hitét te adtad neki ajándéku és a szózat hegyén: ott a kerek kövön, bűbajos szavának édes varázsával hozzád: az egyetlen Egyhez ragadta népedet. Járt a nagy Mester nyomain és tusakodó, igazság kereső lelkében elhalványult a háromság képe. Látta, amint gyógyírt viszen a szenvedők sebére, hogy sir a más bánatán, hallotta, hogy az átokra is áldással felelt, hogy az ellenségnek is megbocsátott. Hallotta imádkozó ajakának édes zsolozsmáját az egyetlen Egyhez:

hozzád, édes jó Atyánkhoz és megmondotta: „*Nincs más jó, csak egyedül az Isten. És, amint megismerte őt és általa téged, szent felhevüléssel nyomdokába lépett: Názáreti Jézus, én követlek téged!*

És hallotta a Mester szavát: ki engemet követ, az halálba megyen! De hát Hóreb bokra lobogását ki, mi tudná eloltani? A szent tűz ég, lángol és ajakán szól az ige:

„Mit bánom, hadd tépje husomat az ostor,
Hadd legyek kergeteti, félőrült apostol!
Butaság, gőg, önzés, verjen engem szembe,
Forgasson a gázság lángba, győtrelembe
S rettentő kinomért, mely vel-mig hatott,
Atkozzam meg bögve azt a pillanatot,
Melyben megváltottad az emberiséget:
Názáreti Jézus, én követlek téged!”

És követett téged nagy Mesterünk. Te, ártatlan véreddel megfestett keresztre, ő, a te apostolod, oda hurcoltatott bus Déva várába, hol a börtönajtó reá csapódott az örökös rabra. De, sem börtönének ijesztő sötéte, sem lánc csörgése, nem tudta elhallgattatni lelkének azt a hitvallomását, mit a Mestertől tanult, hogy te vagy az oszthatatlan Egység, kihez nincs több hasonló, imáandó felség. És ma oda száll el lelkünk, hol a halállal vívódva, fölemeli még egyszer megláncolt kezét és ír önmagának is, nekünk is szent vigasztalást: „*Az igazságot a pápák kardja, a kereszt, a halál képe, semmi hatalom sem fogja utjában feltartóztatni. Az én erőm nem a jegyveres kéz, nem a győzelmes jobb, nem az élesrefent kard, — az én erőm az Isten, az én lobogóm az Isten szelleme. Földi mindenemet, életemet eltudjátok venni. Kergetni tudtatok, kinozni tudtatok, börtönre vittetek, de Istenemet el nem vehétek. Tűzbe dobhatjátok könyveimet, de enyém az Isten, az egyetlen Egy! A szellemet nem emészti a tűz, nem járja át a kard. Az enyém az Isten, az egyetlen Egy!*”

„Megdicsőült szellem, rólad emlékezünk,
A midőn ma neked ünnepet szentelünk!
A hitszabadságért életedet adtad
Az eszmény, igazság könnyezett miattad!”

Oh könnyeztünk mi is, mikor beteljesült: „*Megverem a pásztort és elszélednek a nyájnak juhai*”. Mint egykor Izrael — Bábel víze mellett — mennyit sirtunk „Isten! Minden nyelv minket káromolt, minden rágalom minket ért. Örömnepünket sirva ünnepeltük, de hitünket: velünk van az Isten! — fel nem adtuk soha.

Ez tartott meg és ha most ott bolyong a lelkünk ismeretlen sírján a mi hitkörünknek, hangot hallunk édest, szívet fölemelőt: „Nincsen itt, feltámadott!” Hangot hallunk, édest, szívet fölemelőt: Velünk van az Isten! Halljuk és tovább megyünk örökös reménnyel.

Örökös reménnyel, hogy kisüt a napfény, az árnyék oszlad és hogy a jelen búja megédesüljön, adj a lankadt szívnek új hitet, metszett szárnynak új reményt, borus szemnek tiszta látást. Atyánk vagy. Megszeretett álmainkat váltod valóra! Atyánk vagy. Ne engedd,

hogy gyermeked elveszett reményeket sirassanak! Hártánk hurján énekünk neked szól ma Istenünk — érte. Hallelujah érte, kinek neve tul szállott szép béices hazánkon, tul az óceánon!... Amen.

Deák Miklós.

Elnöki megnyitó beszéd a jubiláris ünnepen.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

A D. F. E. 40 éves megalakulását ünnepeljük. Nagy idő ezen 40 év, melyre vissza kell tekintenünk, ha a D. F. E. 40 évi fennállására gondolunk. Hogy lássuk mi volt és most mennyire vagyunk, önkénytelenül magunk elébe kell állítanunk azon tényeket, melyeket az végr-hajtott; ki kell mutassuk munkásságának irányát, melyet célpontul maga elébe tűzött, mint a vallásosságnak elhivatott zászlóvivője. A D. F. E. létesülésekor azért alakult, hogy az unitárius eszmét és gondolatot terjessze és hogy különösen hivel között a vallásos, erkölcsös életnek hirdetője, támogatója legyen, hogy a mindig meglévő nyomorúságon, az emberi ért lelki megpróbáltatásokon, amennyiben módjában áll segítsen. Hogy ezen maga elébe tűzött célból mit ért el: tekintsünk körül egész egyházi szervezetünkön, nézzünk bele minden egyházközségünk belső életébe, vizsgáljunk kell annak 40 év előtti múltját és jelenét: azt fogjuk tapasztalni, egyházközseink nagyrészében megalakulak a pap és neje vezetése alatt a D. F. E.-nek fiók-egyletei, melyek külön házi életüket élve fenntartják az összeköttetést a kolozsvári D. F. Egylettel, együttesen kívánva a maguk elébe tűzött célt elérni. Mindenik a maga helyén egymagában természetesen kicsiny, de együttesen szép eredménnyel.

A D. F. E. eszméje Dr. Boros György főjegyző agyában fogamzott meg s létesítette azt. Elnökül megnyerte nagy tudósunkat dr. Brassai Sámuel, aki 12 évig mint elnök vezette az egyület, mely mint a vallásos és erkölcsös élet támogatója haladott kitűzött pályáján. Mi is lehet lélekfelemelőbb, mint egy ily nemes gondolatnak apja és zászlóvivője ienni. Brassai Sámuel halálával, kik utánna jöttünk Hajós János két évig és csekélységem azután mostanig, mindent megtettünk a mi módunkban volt, hogy ezen vállalt feladatot tovább vihessük és az egyület fejlődését biztosítsuk, tagjaink és különösen buzgó hölgyeink nagybecsű támogatásával, kik leginkább tudnak lelkesedni együletünk céljai iránt és azt fáradhatatlan munkásságukkal mindégmindentben előmozdítják. Ide lelkesedés kell, ha ez nincsen meg, meg áll a gép, melynek nincs fűtő ereje. Hogy a vallásosság és a nép erkölcsi élete mily nagy befolyással van egy nép fejlődésére, azt könnyen elgondolhatjuk.

Én ezuttal kívánok rámutatni a D. F. E. fő teendőire:

Legyen a D. F. E. *hivogató*. Hívja a maga körébe mindazokat, kiket valamely baj, szerencsétlenség nélkülözésbe sodort, vagy azokat, kik már eredetileg érezték a megélhetés nehézségét és segítségüket, kihuzván életük megfeneklett járművét a kátyuból. Kicsiny áldozattal

némelykor nagy családi tragédiáknak lehetünk megelőzői; csak ne legyünk restek a keresésben és készek a segélynyújtásban. Keressük fel őket családi hajlékaikban, hogy mi magunk győződjünk meg állapotukról. Legyünk hozzájuk barátságosak, hogy ne átalják hozzánk segélyért fordulni. Elég szomorú azoknak, kik ha külföldben tisztességesek, hogy ide jutottak. Ne növeljük azt tapintatlan, szivtelen modorunkkal.

Legyen a D. F. E. *biztató*. Biztatója azoknak, kiket a csapások, megpróbáltatások megtörttek, felmutatván, hogy ez meg fog változni és hogy az elkeseredés még növelné a bajt. Mintha a már hegedni kezdő sebet durva kézzel feltörnők. Isten, ki reánk adja a nyomorúságot, szerencsétlenséget, idővel el is fordítja tőlünk: csak legyünk türelmessel. Lám a jó Isten most engemet is meglátogatott, de azért nem zugolódok. Tudom azt, hogy vannak sokkal nyomorultabbak nálamnál és megfontolva eddig mennyi jóval, gyönyörűséggel halmoztott el, keli most tűrni és szenvedni is megtanulnunk. Ez az élet.

Legyen a D. F. E. *gyűlés* *hirdető*. Fennszóval *hirdetője* minden jónak és nemesnek. Híva a népet, hirdetve az ígét, mint Szent János hirdeté a jelenések könyvében Isten parancsolatait Krisztus által. Lelkészeink prédikáljanak, intvén Isten iránti tiszteletre és szeretetre, vallásosságra, mely által lelkünk lerázzván a föld porát, felemelkedhetik Istenéhez. Kérő szóval és intellemmel fordulok, minden egyház-köztség papjához és papnéjához meg az egész presbiteriumhoz: vegyék figyelembe az ádáz komor idők jelét, járjanak buzgóságukkal, fáradságot nem ismerő tevékenységükkel, mindmegannyi apostolai a jó ügynek elől. A szorgoskodókat megdi sérvén a bánomisékat korholván, buzdítván, mert csak így tudunk előre jutni dolgainkban és D. F. E. gyűlés tagjainak örömet szerezni és ajkaikra a megelégedés mosolyát varázsolni. D. F. E. most élő tagjai előkészítői a D. F. E. gyűlés jövő 40 éves jubileumának. Ezeket mondja önöknek tisztelt uraim és hölgyeim! szeretettel a csaknem 84 éves, elnyomorodott, de meg nem tört elnökük: ki mindenek dacára bizalommal van a jobb jövő iránt. Hölgyeim, uraim! Az ajtóban ott van a D. F. E. perselye s az adakozást magam részéről 100 L.-val megkezdtém. Kérem csatlakozzanak mindnyájan. A jó Isten áldása legyen a D. F. E. gyűlésen.

Disszapillanítás 40 esztendőre.

Irta: dr. Boros György ügyvezető alelnök.

Kis Erdélyünk ezer esztendő lepergése alatt ezerszer tett bizonyosságot amelltt, hogy földjében, levegőjében, virágillatában, népe ereiben, szívében, karjában öserő, dinamikus hatalom rejlik. Ha jön a rázkódás a mélységből, ha jön az izmok följajzása a kívülről fenyegető ellenség látára, mindig nagy és csodás erőt fejt ki önmagából.

Midőn az új hitgondolat hulláma átszáguldozott Európán, itt megállott és munkába fogott, új gyökerekkel új ágakat növelt, mindig tökéletesedőt.

Itt nem császári rendelet, hanem a megvilágosodott népletek cselekedett. A hitapostol — Dávid Ferenc — a kolozsvári templomból a királyi várba, majd az ország színe elébe vitte a gondolatot, mert itt a köznép is látni, hallani, tudni akart. Kell-e hatalmasabb bizonyíték Erdély népe kulturális hajlandósága mellett a XVI-ik százabeli 8—12 napig tartott országgyűlések, disputációk és vitatkozások historiai tényénél.

A XIX.-ik száz közepén a fölvilágosodást tudományosnak vélt bölcselmi alapon ismét a közönség színe előtt látjuk hol Marosvásárhelyt, hol Kolozsvárt. Iránya hit és vallásellenes. Jelszó csak az anyag valódi, a hit csalódás, a vallás a papok találmánya.

Sok igazság rejtett az állításban s a vádban is, mert az egyházak tartózkodók, maródiak, a nép pedig szeret tudni, akar felvilágosodni. Ismét Kolozsvárról kerül ki az az erő, mely a tudásjogát elismerve, a hit bizonyosságáról meggyőzi a sokaságot. A hitvédők élén áll a természet-tudós, matematikus Brassai Sámuel. Ő egyedül száll szembe a marosvásárhelyi és a kolozsvári tanárokkal és meggyőzően hirdeti: nemcsak az anyag halhatatlan.

Ugyanakkor egy másik erdélyi már Budapesten bontja ki a hit és egyházreform lobogóját Kovács Albert személyében. Egyidejűleg hatalmas munkát folytatnak a katolikus fiatal papok. A kijelentést a tudománnyal akarják összeegyeztetni. Ez már ismét a hivatalos egyházi felfogás, amely inkább elzárja, hogysen kitérné a hit utját a tudás világa felé, nemcsak egyesek, hanem az egész javára.

Ujabb tíz esztendő kellett s, újból Kolozsvárt, kibomlott a hit és haladás, a becsületre és szorgalomra épített munka lobogója. A Dávid Ferenc neve ékesítette és ismét a nép közé, a tágas gyűléstermekbe vitte a hit igazságát a testvériség jegyében.

A XVI-ik száz szellője átrepült 300 esztendő néhol termékeny, de legtöbbször zord, kopár és a haladást akadályozó hegyormain: Dávid Ferenc nevét lobogójára írja néhány hevülni tudó bátor dávidista unitárius. Föl nem becsülhető szerencséjük, hogy az egyesület élére megnyerik Magyarország ünnepelt nagy tudósát: Brassai Sámuelét. A Brassai név egyszerre eltüntette a kezdetlegesség hátrányait és megmentette az egyoldalú, szűkkeretű, dogmatikus, magába mindig visszatérő küzködéstől. Brassai az egyetben tartott bölcselmi felolvasásaival olyan tekintélyt adott a D. F. E. felolvasó asztalának, hogy az egyetem tanárai, más egyházak papjai és neves írók, szívesen ültek melléje eredeti gondolatokkal bővelkedő felolvasásaikkal.

Brassai háta mögött állott a zeneművészek társasága. A D. F. E. estélyeire készséggel elhozzák tudásuk legjavát. Nehány esztendő alatt arra ébredt Kolozsvár és Erdély közönsége, hogy a felekezeti korlátokról megfeledkezve, együtt, egymásért gondolkoznak, együtt építik az erkölcs pilléreire a vallás egyenlőség és szabadgondolat tágas csarnokát.

A D. F. E. körében jól találta magát a protestáns, a katolikus, a zsidó.

A felekezeti béke 40 év alatt fokozatosan érlelődött a mi szerény munkásságunk hatása alatt Erdélyben. Egyházköreink megszervezték a fiókegyleteket és ott is mint Kolozsvárt, mindenki szívesen vett részt. Nem is lehetett másképen. Ha már egyszer megízlelte valaki a testvériség és a szeretet édesen tápláló gyümölcsét, arra azután is mindig vágni szokott.

Anélkül, hogy a kicsinyt a nagyokhoz akarnók hasonlítani, megemlíjük, hogy amit mi itt a ki: Erdélyben kezdeményeztünk, azt szintén egy unitárius lelkész merész fölhívására 1895-ben megvalósították a chicagói világhiálításon: összehozták a világ vallásai képviselőit. 1900-ban Bostonban a D. F. E. szerény titkára indítványára kimondották és megindították a szabadelvű vallásos gondolkozók és hívők konferenciáit, melyekben a messzi kelet és nyugat férfiai és női ezerével fogtak kezét: Londonban, Amsterdamban, Genfben, Berlinben, Párisban, Bostonban, Budapesten és a Dávid dicsőségére Kolozsvárt. Dávid Ferenc neve ott tündökölt a legielesebbek élén és most s ezután is az unitárius Teol. Akadémia egyik termében fogja hirdetni, hogy egyek vagyunk hitben, szeretetben és munkában.

Midőn egyletünk tíz éves fennállására tekintettünk vissza, ezt írjuk: a D. F. E. azért alakult s most tíz év múltán teljesen igazoltnak látjuk, alapeszméjét a vallásos és erkölcsi élet társadalmi úton való ébresztésének szükségességét. A saját viszonyaink szerint az eredménnyel is meg lehetünk elégedve, miután még mindig a szervezkedés, a térfoglalás foglalkoztatott.

Nyilvános szereplése 1835-ben kezdődött felolvasások tartásával. Tíz év alatt százat tartottunk. Legyen szabad az unitárius nevek mellőzésével, csak a más egyházhoz tartozók közül említnünk néhányat: a r. katolikusok dr. Lázárné Kasztner Janka és dr. Lázár, dr. Condea Győző, dr. Haller Károly, dr. Farkas Lajos, Pollák Lajosné; reformátusok: Hegedüs István, Pallós Albert, dr. Felméry Lajos, dr. Lengyel Dánielné; evangélikusok: Grátz Mór, dr. Szlávik Mátyás; izraelita dr. Eisler Mátyás. 40 év alatt 400-nál jóval több felolvasást tartottunk, mert már nemcsak Erdélyben, hanem Budapesten is, mint társegyelet, megalakult és nagyszabású munkát folytatott s folytat ma is.

Az egylet fokozatosan terjeszti ki munkásságát. 1891-ben az ifjúságra gondol s megindítja a Fiatalok Barátját. A címet Brassai egykori ifjúsági lapjából ujtja föl. Nehány képes önálló füzet után az Unitárius Közlöny külön rovatjában ébresztgeti az ifjúságot.

1895-ben mozgalmat indít, hogy Unitárius Lelkészkör alakuljon körében mint szakosztály. A Lelkészkör önállóan szerveződött saját tudományos céljaira, de a lelkészek azután is zászlóvivői maradtak az egyletnek.

Ennél is többet tett. Szervezte a D. F. E. ifjúsági körét Kolozs-

várt. A teológiai és egyetemi ifjak egy-egy csoportja igen szép és eredményes munkásságot fejtett ki. Az unitárius öntudat az ifjakban hatalmas hullámokat emelt és nagy elismerést vívott ki.

De az ifjuság munkássága nem lehetett sem egyöntetű, sem folytonos, mert mindig azon fordult meg, hogy az egyik vagy a másik csoportból vált-e ki olyan vezető, aki a sikert biztosítani tudta. Akk akkor jeleskedtek mint ifjak, most vezetnek mint férfiak, ha el nem hunytak mint Pálfiy József, Czupor István és Költő Gábor, kinek tüzes nyelven szóló buzdítása most is, ezután is csontokig és velőig ható harsona: Legyen ifjusági körünk az a szent tűz, melynek lángjában megedződött tiszta érzéssel, egyakarattal és közös erővel lépünk ki korunk küzdő terére, hol törhetetlen zászlónk fennen lobogtassuk.

A háboru elvitte ifjainkat. Elnémult a muzsák hajléka hosszú időre, de már harmadik éve újra szervezve dolgoznak és lelkesednek részint a külföldiekkel való érintkezésért, részint és főképen vidéki ifjuságunk szervezéseért. Nálunk igen nagy akadály volt s az lesz ezután is, hogy falusi ifjuságunk csak elemi ismerettel és tudással rendelkezik. Minthogy főhatóságunk az utóbbi 3 év alatt igen nagy figyelmet fordított az ifjuságnak iskolán kívüli oktatására és azt a D. F. Egyletre bizta, reméljük, hogy egykor ezen a téren is szép eredményre mutathat rá.

A D. F. E. mindig büszkén fog hivatkozni arra, hogy a nőknek választmányában és munkaterein egyenlő jogot biztosított. Egyik legserencsésebb lépése épp ez volt. Nőink mindenütt szives szószólói voltak nemes ügyünknek. 1910-ben megszerveztük a Nők Szövetségét, amely ugyanakkor bekapcsolódott a külföldi unitárius nők szövetségébe. Azóta sok kedves érintkezése volt a messzi távolban élő testvérekkel s az utóbbi években újraszerveződván, igen élénk, lelkes és hasznos munkát folytat Kolozsvárt és vidéki gyülekezeteink legtöbbszörében. Hajlandó volnék azt mondani, hogy a D. F. E. társadalmi jelentőségét a nők munkássága növelte kívánt és igen becses tényezővé.

A falusi nők egybeszervezése papnéink s a tanítónők vezetése alatt, bármilyen irányban is kíván munkálkodni: életet, szép izlést, egészség ápolását, a templom benépesítését, a gazdasszonyi teendőik javulását jelenti.

De továbbá jelenti: a szegénység mérsékelését, a beteg társak ápolását, az elhagyottak fölsegítését és az elhunytak tisztességének megadását.

Jól esik visszaidézmem első alelnökünk, Kriza Jánosné, Fanghné Gyujtó Izabella, Rajaj Irma, Kovács Sándorné tisztelt nevét, kik igazán hasznos és példás vezetők voltak.

A titkár 1903-ban ismételten kifejti, hogy a D. F. E. egyik főtevése éppen arra irányul, hogy fölébressze az öntudatot, fokozza a munkakedvet, ne engedjen téltlenségben senyedni semmi

erőt. Kimegy a vidékre és ott hol külföldi tapasztalataival, hol más gondolatokkal irányít és mozgást idéz elő.

Jeles alelnökünk, Kozma Ferenc, az Udvarhelykörben ugyanerre serkenti a külömben is mindig lelkes tagokat: „Minő lelki öröm, ha működésünk térein évről-évre egy lábnyomot felmutathatunk, hol a néma pusztulás helyét élet és virulás váltja fel! Ez az oktatás munkája!” Főpásztorunk sokszor ismételte: a D. F. E. olyan hasznos szolgálatokat tesz egyházunkban, hogy ha még nem alakították volna meg, azonnal meg kellene alakítani.

Kétségtelen, hogy az élőszó varázsát semmi sem helyettesíti, de egyletünk a modern kor hatalmas fegyverét: a sajtót is igénybe vette, már 1887-ben megindította az „Unitárius Közlöny” havi lapot. A ki eszmekincset akart biztosítani magának, megszerezte és ma is gyönyörűségét leli lapjaiban. 37 esztendőn át mindig szószólónk és trombitánk volt. Jöjjenek tanuskodni mellette azok, akik a távoli vidékeken a tűzhely mellett olvasgatták, meg azok, akik a lövészárókban lelki vigasztalást és fájó szívükre enyhületet olvastak ki lapjaírói. De jöhetnek mások is s hábár nem dicsekedhetünk azzal, hogy sok ezer lett volna az előfizetők évi száma, magyar egyházi lapjaink között bár szerényen, de pironkodás nélkül állott a helyén.

Irodalmi munkásságunk több más irányban is nyilvánult. Konfirmációi emlékünknél sok ezer példányban forog kézen. Kiadványainknak egy része a művelt közönség igényei szerint 22 füzetben és két terjedelmes kötetben; Brassaitól: Nézetek a vallás eszméjéről és többektől: az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután. Ugyanakkor Dávid Ferenc emlékének hódoltunk Pap Domokos tollából Dávid Ferenc népies életrajzával.

Ha eszembe jut, hogy 1884-ben 10 forintot kértünk az egylet alapítótól, azt mondhatnám, hogy tulságosan szerények voltunk, de még jogosabban mondhatom, hogy nagyon szegényeknek tartottuk magunkat s féltünk áldozatot kívánni hitünkért. Ma már minden gondolkozó ember beláthatja, hogy csak egy szilárd alap maradt számunkra a háboru romjai között: hitünk és az a bizodalunk, hogy ha hitünknek fundamentumává tesszük a tiszta erkölcsöt, akkor bizton nézhetünk előre egy szebb jövő felé. Csak erkölcsi bátorság menthet meg az elernyedéstől.

A jövő sok és nagy próbára fogja tenni az unitáriusokat. Egyik próbatétel az lesz, hogy tudnak-e lelkesedni hitükért, tudnak-e áldozni érte időt, nyugalmat, lelki, testi erőt és pénzt. Minden áldozat kedves Isten előtt, de talán mégis legkedvesebb az lehet, amit a hit igazságáért, lelki boldogságunk és megnyugvásunk érdekében hozunk meg. Próbálta-e valaha közületek valaki az apostolok módjára elvándorolni oda, ahol a hitben ingadozókat meg kellett erősíteni. Jártatok-e lelki betegek között és emlékeztek-e jó szavatok vigasztaló hatására?

Vajjon nem ez a láthatatlan lelki erő adott-e bátoritást a 84 éves Brassai Sámuelnek, hogy akkor álljon ifju társaságunk élére, amikor más pihenőre gondol és a nyugalmat keresi.

Akik visszaemlékeznek Hajós János elnökünkre, ki a mester helyébe lépett, most is látják maguk előtt az ő rajongó lelkesedését egylettünkért.

De kérem, jusson eszökbe annak a szivembernek a szereplése, aki most talán könnyezve gondol ide a Vöröskereszt-kórházból. Olvassák el elnöki beszédeit, de gondoljanak arra, hogy soha el nem mulasztotta volna 50 vagy 100 leuval gyarapítani perselyünket, mert amint 1903-ban mondotta (ugy is gyakorolta): ki kell lépnünk a cselekvés terére, mert „az önzetlenség, az áldozatkészség, a férfias bátorság és nőies lemondás példáit kell adni a megpróbáltatások idején: ez a mi vallásunk lényege“.

A D. F. E. 40 év alatt gondolatot termelt, példát mutatott, a lelkesedés lángját lobogtatta. Élő és éltető eleme volt az unitárius egyháznak és a vallásnak s azt hiszem, bezáróul jogosan idézhetem egyik alelnökünk, a tordai esperes szavait: „Ennek az együletnek neve, élete össze van forrva egyházunkkal. Ennek dicsősége, munkásságának eredménye az egyházé is. Vigyük bele ebbe lelkesedésünket, szívünket, lelkünket.“

37 évig titkárjuk s azóta ügyvezető-alelnökük én, nemcsak nevetem, nemcsak munkásságomat, hanem szívemet is beletettem a D. F. E.-be s ez volt életem legnagyobb önzése, mert ebből fakadt életemnek legtöbb boldogsága, ez szerzett nekem újra meg újra ismétlődő örömet azokban a levelekben és másféle megnyilatkozásokban, amelyekből — ha panaszok, hibáztatások, ha jó tanácsok voltak — meggyőződtem, hogy embereink a Dávid Ferenc lobogóját tisztelik s az alatt dolgozni kívánnak vallásunk vigasztalásával az emberek javára s Isten dicsőségére.

Törhetetlen optimizmussal hiszem, hogy egyházunk kicsinyje-nagyja csak jót kapott az egylettől. Azt is hiszem, hogy egylettünk népünk jövő kulturájának központi forrása lesz, honnan mindenki megalégítette fog járni az élet utján.

Unneplő gyülekezet, tekintsük az elmúlt 40 évet — ha úgy tetszik — pusztai vándorlásunk megtisztító próbatételének. Érezzük meg, hogy most épp a Nebo, a próféták hegycsúcsán állva tekintünk be amaz ígéret földjére, amelyben nem a puszták mannája, hanem Jerikó várának ostroma vár reánk. Elő a trombitát, zengje a harsonát, hadd ébredjenek föl az alvók is, hadd mozduljanak meg a halottak is, mert akkor a mi egy igaz Istenünk napja megáll és fényeskedni fog felettünk!

Akarjuk, hogy úgy legyen és úgy lesz!

A kolozsvári „Unitárius Nőkszövetsége“

nevében asszonyszívem hálás melegével üdvözlöm a 40 éves D. F. Együletet.

Üdvözlöm, mint olyan egyháztársadalmi tényezőt, melynek föl-világosult, haladó szelleme elsőnek emancipálta a nőt emberjogok gyakorlására akkor, midőn az addig lekicsinyelt női lélek kválitá-

salt, mint nagyjelentőségű kultur-szociális értéket egyháztársadalmi téren komoly munkába állította.

Fogadja a mélyen tisztelt vezetőség hálánk és elismerésünk kifejezése mellett azon komoly ígéretünket, hogy nagy és a jövőre mélyen kiható munkájában továbbra is segíteni fogunk azzal a kitartó igyekezettel és buzgalommal, melyet éppen a D. F. Egylet elvárhat tőlünk.

Lobogjon a lobogó! Lángoljanak föl a közönyös szívek!

Ürmösi Károlyné.

A vidéki D. F. Egyletek üdvözlete.

Méltóságos elnökség! Mélyen tisztelt Közgyűlés! Azt tartják nagy általánosságban, hogy a szerető gyermeki érzelmek őszinték és igazak szoktak lenni. Ilyen őszinte gyermeki érzéssel állok itt én is az édes anyáink, a Dávid Ferenc Egyletnek ünnepén, hogy a gyermekek — a vidéki D. F. Egyletek — nevében tolmácsoljam ünnepi érzéseinket.

Negyven esztendő határvonalánál állunk. Negyven esztendeje, hogy egy szerencsés gondolat folytán a Dávid Ferenc zászlója kibontatott és e zászló alá sorakozott az akkori öntudatos unitáriusság.

Negyven esztendő nemcsak fiakat és leányokat termel, hanem unokákat is. Atyáink, nagyszülőink voltak az elsők, kik az akkor kibontott egyleti zászló alá sorakoztak s mi, a fiak és leányok, ma gyermekeinknek beszélünk arról a küzdelemteljes áldott, jótékony munkásságról, melyet a D. F. Egylet aerék, tiszteletre, becsülésre és mindnyájunk szeretetére méltó vezetői végeztek és végeznek.

Hajtsuk meg először is a hálás tisztelet és megemlékezés zászlóját az elhunyt vezető nagyok: Brassai bácsi, Hajós János és a többiek emléke előtt.

Visszajöve a ma élő vezetők munkásságához, azon őszinte vallomással folytatom üdvözletem, hogy én a D. F. Egylet munkáját, a hivatalos egyház munkája mellett, úgy tekintetem, mint a jó, hűséges élettárs, feleség gondos munkáját. Míg a férj végzi egyik felől a megélhetés és családfenntartással járó kötelességeket, addig a jó feleség nemcsak a szorosán vett házi teendőket végzi, hanem a nő lélek áldott gondossága abban nyilvánul meg, hogy a fiak, leányok vallásos érzésben, istenfélelemben, erkölcsben nevedjenek. Míg a hivatalos egyháznak a szervezkedés, építés, az egyház igazgatása lépezhetette főgondját, addig a D. F. Egylet gondoskodott arról, hogy az egyháztársadalmi életet az igaz vallásos buzgóság érzése hassa át itt benn és künn a vidéken, hogy az egyház gyermeki unitárius vallásos érzésben, tudatban nevedjenek.

Más szavakkal mondva, a D. F. Egylet küzdelmes munkája volt az, amely a mi küzdelmes egyházi élet-ervezetünkbe a belmisszió életerejét igyekezett beoltani, átplántálni.

És itt e pontnál engedtessek meg nekem, hogy külön kiemelhessem aelnök-főtárhúr ur tiszteletet érdemlő egyéniségét, mint aki

szívét adta e munkához s bámulatos, szívós kitartással, türelemmel mozgató ereje, éltető lelke volt mind e mai napig annak, amit *unitárius misszióknak mondhatunk!* Sokan vannak, akik az unitárius misszióval nincsenek megelégedve. Ez érthető. Magam is vallom, hogy magunkkal való megelégedés káros. De engedje meg nekem e tiszteletreméltó gyülekezet, hogy azt mondhassam, hogyha az eredmény nem elégít is ki minden várakozást, mégis az a csodálatos, szívós, kitartó munka minden elismerést, minden köszönetet megérdemel e határponton. Én már 20 esztendővel ezelőtt mentem ki az életbe s egyesületeket, szövetkezeteket alapítottam, tapasztaltam, tudom mit tesz a lelkeknek ugarát feltörni s abból a közönyösség, fásultság, nembánomság gyomjait kitépni, e közben lekicsinylő, lemosolygó véleményekkel szembeszállni vagy ezeket az ügy érdekében eltűrni! Mindez nehéz még ma is, nehéz volt 20 évvel — hát még 40 évvel ezelőtt! De azért a munka jóakaratu türelemmel haladt . . . és most reánk, az elődök fiaira és leányaira vár a továbbfolytatás: a szép és dicsőséges multnak továbbépítése.

Ha az eddigi munka minden várakozást nem elégített ki, kérdem, kedves lelkészársak, unitárius testvérek és nővérek, vajjon megtettünk-e mi magunk egyen-egyen azon a heiyen, hová Isten őrállól állított minket, mindent, amit unitáriusságunk érdekében fennünk kellett? Vajjon az, ami az unitárius misszióknak is kezdő ábécéje, az az *öntudatos unitáriusság* ki van-e érlelődve lelkünkben úgy, hogy ne csak mi magunk érezzük isteni szép elhívását, hanem éreztesük másokkal is. Vajjon át tudjuk-e érezni, hogy nem elég ebbe a vallásba beleszületni, hanem át kell éljük az ebben rejlő isteni értékeket.

Vajjon a változott idők megtanítottak-e vagy kezdenek-e megtanítani arra, hogy unitárius hitünkkel fajunknak, fajunkkal édes anyanyelvünknek legyünk apostolai, melyen a mi nagy Dávid Ferencünk is zengette: „Az egy ömagától való igaz Isten“ dicsőségét. Én úgy érzem e pillanatban, mintha e körülöttünk levő unitárius nagy szellemek árnyai, lelkesítő szelleme megjelenének s arra figyelmeztetnének:

Na csak veszélyben légy serény
A béke veszesebb,
Melyet vág álmos néreknek
Gyógyíthatatlanb a seb.

Szép volt a mult, dicsőséges a munka. Legyenek áldottak istentől, kik e munkát végezték. S midőn mi gyermekek ez áldásért imádkozunk, kérjük a D. F. Egylet nagyérdemű vezetőségét, hogy gondos szeretetét terjessze ki továbbra is reánk, vidéken munkálkodó gyermekeire, hogy unitárius vallásos eszméinket tegyék öntudatosná ott, hol először vert gyökeret hitünk: *a nép szívében.*

Kezünkben a D. F. Egylet zászlóival, zászlónkon a „hítség“ szent jelszavával kiáltjuk: Éljen a D. F. Egylet! Éljen vezetősége sokáig!

Ü. mősi Józse,
az udvarhelyköri D. F. fiókn. elnöke.

A Nőszövetségek nevében!

Tisztelt D. F. E. és Nőszövetség!

Egy hívó szózat hangzott el az unitáriusoktól lakott helyeken, ez melegítette fel a nőknek és a férfiaknak a lelkét; ez a hívó szózat gyűjtött minket ide össze, hogy megünnepeljük a halhatatlan vallásalapítónk, Dávid Ferenc nevére alapított D. F. E. létesítésének negyven éves fordulóját. A szózat nem hangzott hiába, akik tehetők, eljöttünk a falukból és a városokból, hogy megemlékezzünk azokról, akik először tettek fogadalmat, hogy a jónak és a szépnek, az emberszeretetnek pártolói, igaz harcosai lesznek; eljöttünk, hogy számot adjunk magunknak saját működésünkről is és hogy lássuk, gyönyörködünk és erőt merítsünk negyven év munkájából és haladásából.

Ezelőtt negyven esztendővel alapította meg egy lelkes kis csapat a D. F. E.-t. Megalapítói kevesen voltak, szegények voltak, de lelkük erős volt és bíztak Istenben. Tudták, hogy a legszegényebb is szeretheti vallását, tisztelheti egyházát, tudták, hogy a kis, de lelkes sereg csodákat művelhet erős kitartással, lankadatlan munkával. Megindultak, eleinte ingadozó lépésekkel, de később egyre erősödve. Sok nehézsége és akadályon gázoltak át, de végre is munkájuk nem maradt eredmény nélkül. Nem akartak kincset gyűjteni, pedig mégis azt gyűjtöttek, a legdrágább kincset, a szeretetet. Ebből adtak mindenkinek, aki belépett abba a nagy családba, melynek D. F. E. a neve. Ezt a kincset hagyták ránk szent örökségül, de hagytak még többet is; áldásos munkájuknak irodalmi, közművelődési és vagyoni téren is meg van az eredménye. A kis seregnek a száma egyre nőtt. Azt mondják, aki keres, az talál és a D. F. E. vezetői és tagjai kerestek és találtak embereket, akiket az élet súlyos gondjain kívül érdekel egyháza, iskolája, akik nemcsak a pénz zörgésére figyelnek, hanem tudnak lelkesülni ideális dolgokért is. A szépért és ideálisért való küzdelemben első helyen állanak a nők, így azok segédkezet nyújtottak a férfiaknak s a D. F. E. mellett mindenütt megalakult a Nők szövetsége, haladtak tovább, együttes erővel dolgozva.

Az egykor kicsi csapat ma már erős tábor. Az erőre és az egyetértésre nagy szükségünk is van, nagyobb, mint a kezdet nehézségeiben volt. Most senkitől sem várhatunk semmit, amit saját erőnkől megteremtünk, az a miénk, sőt arra is igen könnyen kézet tesznek. Ezért nagyon résen kell állanunk, hogy iskoláinkat s ezzel együtt egyházunkat fenn tudjuk tartani. A D. F. E. és N. Sz. a mai viszonyok nehézségei között is megállja a helyét. Buzdít, ahol arra van szükség és sok elfáradt embernek nyújt kellemes pihenést és szórakozást. Falukon is megalakultak és éppen úgy működnek a D. F. Egyletek, mint városban, éppen úgy igyekeznek eleget tenni szent és szép kötelességüknek: beoltják a népbe, a legkisebb gyermekekbe az unitárius vallás fenekölt, magasztos eszméit, megismertetik és megszerettetik a vallást, semmit el nem mulasztva, amivel egy-

házunknak segítségére lehetnek, tudva, mekkora szüksége van most arra. Ezeknek a vidéki nőegyleteknek a nevében üdvözlöm a Dávid Ferenc Egyletet, alapítót, a kolozsvári Nőszövetséget. Hoztam tőlük sok, sok jó kívánatot és köszönetet az eddigi buzdításokért és segédkezésekért. Kérjük az Istent, hogy a D. F. E. és a N. Sz. még sokáig, örökké folytassa munkáját és még számos negyven esztendőit ünnepeljen meg.

Szabéd.

Özv. Pálffy Ferencné.

Fungó Erzsébet üdvözlete.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! A kolozsvári magyar Unitárius Nők Szövetségének hál s szívből jövő, meleg üdvözlét tolmácsolom a Dávid Ferenc-Egyletnek e mai közgyűlésén, mely 40 év szorgalmas munkásságáról számol be, társadalmi, vallásos és missziói munkáról, melyben 1884. óta, tehát az Egylet megalapításának első napjától kezdve a nők a férfiakkal együtt dolgoztak, együtt küzdöttek, néha talán félénken, bátortalanul, mert hiszen minálunk még oly szokatlan, vagy épen az első eset volt, hogy a nők is, mint egyenjogu felek részt vegyenek a férfiakkal együtt a választmányban, véleményüket hangoztassák a közgyűléseken, elnöki, titkári kötelességeket teljesítsenek. De a Dávid Ferenc Egylet bölcs vezetősége épen erre volt büszke, ebben is, mint sok más gyümölcsöző munkában, uttörőnek tekintette magát s mindig megkülönböztetett tisztelettel fogadta a mind nagyobb s nagyobb számú női választmányt, melyből, a fiatalabb, tevékenyebb generáció bevonásával idővel kialakult az Unitárius Nők Szövetsége. Azt hiszem, mindnyájan élénken emlékezünk vissza az 1910. év feledhetetlen ünnepségeire, midőn amerikai és angol hitrokonaink látogatása alkalmával a magyar Unitárius Nők Szövetsége tagja lett az Unitárius Nők Világszövetségének s mint ilyen ma is baráti összeköttetésben áll külföldi testvéreivel, tőlük nyerve bátoritást, lelkesedést, utmutatást munkája folytatására. A Dávid Ferenc Egylet égisze alatt dolgozik ma is s hálával tekint a neki életet adó édes anyára; de szeret önálló lenni, ismeri a mai kor vezéreszméit, újabb s újabb mesgyéken halad s a nőknek gyönyörű működési tért hódít a társadalmi misszió jelszavát tűzve zászlójára. Azonban ne feledjük el, hogy mi még mindig a kezdet nehézségeivel küzdünk s abban a nagy táborban, melyet az Unitárius Nők Világszövetségének neveznek, csak elenyésző, kicsiny, jelentéktelen csoport vagyunk, melynek még sokat kell tanulnia, sok átalakuláson kell keresztülmennie, hogy helyét méltóan megállhassa. Főleg a fiatalabb munkaerőkre várnak nagy feladatok, azok kell megértsék a kor eszméit, jelszavait, tanulmányozzák külföldi testvéreink misszió munkáját, fogadják szívesen tanításaikat, hogy aztán azokat a mi viszonyaink szerint átalakítva, itthon is gyümölcsözően alkalmazhassák. Én épen ebben látom áldásos hasznát a londoni Channing House nevű unitárius leánynevelő intézetben levő Sharpe-féle alapítványnak, melynek az alapítók szerint is az volt az intenciója, hogy

a magyar unitárius egyháznak erős híveket neveljen, kik egyházi és társadalmi téren is minden új és üdvös munkában zászlóvivők legyenek. És ezt meg is kell kívánunk kint tanuló fiatal leányainktól.

Mi nem emancipált hölgyekről álmodozunk! Mintaképünk nem a nő-képviselők, ügyvédek, követségi attaché-k vagy nő miniszterek, ámbár ezek előtt is tisztelettel kell meghajolnunk; hanem, mivel a „boldogság a múlton épül s az emlékezeten“, tekintetünk visszaszáll Lorántffy Zsuzsannára, Károlyi Zsuzsannára, Bethlen Katára s annyi más erdélyi magyarasszonyra, kik talán ép oly nehéz, vagy még nehezebb viszonyok között éltek, mint mi most e bérces kis hazában s kik mégis halhatatlan nevet tudtak maguknak szerezni, mert megértették koruk kívánalmait: dolgoztak, elmélkedtek és imádkoztak s az áhitatnak egy egy csendes órája után letörölték gyöngéden a szenvedők könnyeit. Mi is ezt akarjuk tenni, erre oktatott bennünket évek hosszú során át a Dávid Ferenc Egylet. Tanítását nem feledtük el s ép ezért vagyunk hálával eltelve iránta ma, midőn fennállásának 40 éves évfordulóját ünnepli s úgy tekintünk fel hozzá, mint tanító-mesterünkre.

Isten áldását kérjük további munkájára s egyben ígérjük, hogy a kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége segítő társa lesz áldásos, buzgó törekvéseiben.

Bodor Ferenc a székelyek nevében.

A 40 éves Dávid Ferenc Egyletet üdvözlöm én is: nagy tisztelettel, mélységes szeretettel. Üdvözlöm én a most tőlünk távollevő, az unitárius egyház testét, törzsét alkotó székely-magyar nép nevében, ki velük érzésben, gondolkozásban, lélekben és testben egy vagyok. Azoknak nevében szóljon az üdvözlő, kik leszármazottjai az 1500 éves, vészben, viharban, jó és balsorsban összeforrott ősöknek. Akik azóta mindig Istenbe vetett hittel lakják a szelid völgyeket, sziklás bérceket, akik fekete kenyeret termő, véres verejtékkel öntözött barázdáikat fel nem cserélnék széles e világnak semmilyen Kanaánjával.

Azoknak nevében szólok én s mondok üdvözlőt, kik őseink nyomdokain hiven járva: negyedfélszázadot meghaladó ideje követői s tanult gyermekei által fennen hirdetői a hitünk szerint legtisztább és legfelemelőbb istenhitnek.

Ki illet üdvözlőtünk?

Az üdvözlő az unitáriusok egy szűkebb körének: Dávid Ferenc Egyesületének szól. Egy társaságnak benn az egyházban, mely egy zászlót lobogtat előttünk, melyre e sokat jelentő szavak vannak felírva: Haladás, mivelődés! Egy társaságnak, melynek szándéka dolgozni az egészért, az összesség boldogságáért. Egy társaságnak, mely érzésben, gondolkozásban össze akarja forrasztani az összes unitáriusokat, hogy érezzük testvéri együvé tartozásunkat s közös céljainkért közös erővel küzdjünk.

Az unitárius székely-magyarok közönsége hálás azok iránt,

egyházunkban az egyházi élet bensőségessevé tevésére s az egyház tagjaiból hitűkhöz hiven ragaszkodó, öntudatos unitárius egyéniségek nevelésére irányuló törekvés. Ennek a törekvésnek a megvalósítása s minél szélesebb körre való kiterjesztése hozta létre a D. F. E. keretében az „Ifjusági kör“ megalakulását. Ezzel a ténnyel a középiskolát végzett, ipari, kereskedelmi, vagy más pályákra lépett ifjak, kik az egyház felügyelete és vallásos nevelése alól — ugyyszólva — kiestek, ismét belevonattak abba a körbe, melyben valláserkölcsi nevelésüket, önképzésüket tovább folytathatják s megismerhetik azokat a kötelelességeket, melyek a ma nehéz napjaiban, a Magyar Unitárius Egyház ifjúságának vállaira nehezdednek. Ezen kötelelességek megismerésére és azok teljesítésére irányuló erős elhatározással kezdte meg ifjusági körünk ez évi működését. Érezzük, hogy napjaink súlyos kötelelességeket rónak reánk unitárius ifjúságra is s mi eme kötelelességeknek ifju szívünk egész melegével, lelkesedésével és erejével kívánunk megfelelni. Most tehát Ifjusági körünk üdvözlét mégegyszer megismételve kívánom, hogy anyaegyesületünk munkásságán, valamint a mi törekvéseinken legyen Isten áldása.

Lőrinczy Géza,

a D. F. E. Ifjusági körének elnöke.

Üdvözlét Debreczenből.

A Dávid Ferenc Egylet megalakulása 40 éves fordulójának megünneplésében kicsiny leányegyházunk is részt kíván venni. Sajnos, a viszonyok mostohaasága nem engedi meg, hogy azon személyesen képviseltethessük magunkat. Ez uton küldjük tehát üdvözlétünket és azon jó kívánatainkat, hogy ahhoz az ideális kulturmunkássághoz, amelyet az egylet a valláserkölcsi oktatás, nevelés és az unitárius szellem megerősítése, fejlesztése terén eddig nehéz viszonyok közt kifejtett, adja meg a jóságos Isten jövőre is azt az erőt és kitartást, amely megtermi áldásos gyümölcseit. Egyben azon forró óhajunknak adunk kifejezést, hogy a legközelebbi jubiláris időpontban még fokozottabb, örvendetesebb ünneplésben vehessünk részt. Debrecen, 1924. évi november hó 2-án. Atyafiságos üdvözléttel *Lőfi Jenő* egyházi gondnok.

Üdvözlét Angliából

dr. Boros György kezébe.

Igen kedves barátom!

Milyen boldog lettem volna, ha lehetséges lett volna részt vennem a Dávid Ferenc-Egylet 40 éves jubileumán, melynek megalapításában Ön olyan nagy szerepet vitt s amely annyi hasznos szolgálatot tett az unitárius egyházban Magyarországon. A nagy távolság miatt ilyesmire még gondolnom se lehet. Hogy vajjon még egyszer meglátogathatom-e az Önök országát, melynek sorsa engemet oly mélyen érdekelt, mióta megtanultam Öntől akadémiai éveinkben az ország történelmét, az előttem majdnem teljesen lehetetlen, de

lélekben mindig Önökkel voltam nehéz és soknemű szenvedéseik között. Biztosíthatom, hogy az én lelkem egész életemben egybe lesz kapcsolva hazám és az önök hazája sorsával.

Kérem fejezze ki a társulat előtt legmelegebb rokonszenvedésem és legjobb kívánataimat.

Kérem fejezze ki és fogadja el legszívélyesebb üdvözlőmet erdélyi barátaim és az unitáriusok iránt.

Értesitem, hogy a múlt éjjel ünnepeltük Miss Tagart hasznos 88 évét, midőn egy szép köszönő iratot nyújtottak át neki, melyen 600 névnél több volt, közöttük sok erdélyi is.

Én üdvözöltem az ünnepeltet, én mondtam el, mióta van benső viszonyban Erdélylyel. Miss Tagart rendkívül meghatóan választott és kifejezte, hogy egész életében Magyarország iránti különösen az unitáriusok iránti szeretet irányította lépteit.

Scarborough.

Street Kristóf Jakab.

Igy szól a Mester...

(1924. nov. 8.) A Dávid Ferenc-Egylet negyvenéves jubileumára.

1. „Az én nevembe' ketten avagy hárman
Ha egybegyűltök, én is ott vagyok;
Főlttetek — a néma éjszakában —
Az én keresztem újra fölragyog.
S amit az én nevembe' kértek:
Az én Atyám megadja néktek...“
— Így szól a Mester... hangja lágyan zengő;
Minden szava — egy boldogabb jövendő.
2. Így szól a Mester! — És a hű tanítvány
Nem ingadozik többé, mint a nád;
Ajkát rajongó, szent beszédre nyitván,
Teremt naponta új, meg új csodát.
Hiába zúg a vész, a tenger:
Azért az úr az igaz ember,
Aki ott jár-kei, rendületlen-bátran,
Habok fölött, a Mester nyomdokában.
3. Oh, ez a lélek járt, mint bujdosó rab
A vérfagyasztó cirkusz fővenyén;
És ez a lélek volt az áldozó pap
A földalatti sirok rejtekén.
És ez a drága házi-oltár,
Ez a szárnyaló, régi zsoltár...

Eleven fáklya Néro udvarában,
És zord kereszties harcok viharában.

4. Mint a futóúz, szertecsapkod lángja
A bús avarba' — csapkod szertesztét;
És meg sem áll nagy, hősi haragjába',
Migném felölti újra ős mezét...
A régi köntöst — annak mását —
Az igazi Krisztus palástját,
Amely örökkön egy darabból állott...
S a hamvakon derít egy új világot.

5. Az új világban Isten és az ember
Egymást megérti: egy az ég s a föld;
És áradozza boldog érzelemmel,
Hogy régi vágya mind, de mind betölt.
— „*Ecce sacerdos magnus*”... hangzik,
S a lélekben is átviharzik
Egy glóriás név, neve Dávidunknak,
Mi diadalmas, szép apostolunknak.

6. Jött... És nyomán jövendő századoknak
Barázdáiba hullt a drága szem;
Arany vetési sarjadó magoknak
Ott szunnyadának lelke mélyiben.
„Jött — látott — győzött...” mint a Krisztus,
A koronája — tamariskus,
És Golgothája — magas Déva vára...
Áll és figyel: virrad-e valahára!?

7. Ti voltatok a siratól, hárman,
Ti: Hit, Remény és örök Szeretet;
De biztatok a nagy feltámadásban,
Amely Husvétra elkövetkezett.
E hit világol sziklasirján:
Lángbetűit az égre szórván...
S agg Simeonnak ifju Messiása,
Im, itt a Gyermekek: annak égi mása.

8. Egy emberöltő volt a gondozója:
Gazdag-szegény, kicsiny s nagy egyaránt.
Egész világon leng a lobogója,
Mert üdvöt ad és „igaz tudományt“.
— Világtalannak szemefénye,
A haldoklónak hív reménye,
Maradj velünk! — És hordj bár szörnyü gondot:
El ne felejtsd, amit a Mester mondott.

* * *

9. „Az én nevembe' ketten avagy hárman
Ha egybegyültök, én is ott vagyok;
Fölköttetek a néma éjszakában —
Az én keresztem újra fölragyog.
S amit az én nevembe' kértek:
Az én Atyám megadja néktek...“
— Imigy a Mester... hangja már esengő;
Minden szava — egy szebb, egy boldogabb jövendő.
Józan Miklós.

Az UIT. üdvözlete.

Az UIT. is értesült arról, hogy testvére a D. F. Egylet 40 éves jubiláris közgyűlését tartja s most, midőn a családi legbensőbb üdvözlések végéhez értünk, a testvér, az UIT is jelentkezik. Negyven év — a munkamezőt tekintve — egy életkor a fizikai személynre vonatkozólag. De az erkölcsi testületek szempontjából is legalább egy mértföldjelző. Bár a céltudatos munkamező terén nincs megállás, mégis a mértföldjelzőnél szokásos egy pillanatig megpihenni. Ha e tűnő pillanatnak fele a már megtett utra tekint is vissza, a másik fél már a kitűzött cél, a még hátralevő feladatokat kutatja. A D. F. E. célja közös az UIT-ével. Mindketten az önérzetes és öntudatos unitárizmust kívánják megteremteni. A közös cél vállvetett munkát kíván s mi e cél elérésére hangoztatjuk és mindenkoron hangoztattuk testvéries együttműködési készségünket. Az UIT. szívesen üdvözli a mértföldjelzőnél a D. F. E.-tet, s további céltudatos munkájához egy Istenünk segedelmét és áldását kívánja.

Ima a D. F. Egylet 40 éves jubileumára.

Egyedül való igaz Isten, az Urjézus által mennyei Atyánk! Szent imádással vesszük ajkainkra nevedet e szentemlékü napon, midőn nagynevű vallásalapítónk nevéhez fűződő egyesületi életünk 40 éves pályafutásának örömnapiján ünnepszentelésre egybegyűlhes-

sünk, hogy szívünk összedobbanó hálaérzetével s lelkünk tégedmagasztaló ömlengésével mondjuk el énekünk szavát: *Dicsőítettünk és tisztelünk örök Isten tégedet! Halld meg lelkünk imádsát és szívünk hálaadását, mellyel átadjuk nevedet!*

Egyesületi életünk e határkövénél visszazárla lelkünk az emlékezés szárnyain századok történetére, hitünk alapításának kezdetére s ott is mindenütt látva és tapasztalva végtelen jóságodat és gondviselésedet, érezve soha el nem fogyó szeretetedet, leborulunk előtted oh mindenütt jelenvaló Lélek, hogy áldozzunk neked szeretet Istenének, minden valóságok bölcs alkotójának és minden emberek édesatyjának! Hiszen te oh nagy Isten, mikor az embert lelkiéletre is elhívtad, gondoskodtál a tudás és hit vágyaiban a lelki eledel megszerzésének eszközeiről is, aztán gondoskodtál, hogy profétáid a népek lelkivezérei legyenek és végre elküldötted a te szent fiadat a répek lelki tanítójának és az igaz békesség fejedelmének, aki szeretettel jelentette ki önmagáról: *Én vagyok az út és élet!*

Es oh édes Atyánk! az üdvözítő szótat keresztény hitet támasztott és a népek sokan követték tanításait s édesatyai voltodban testvériségre hivatva jobb jövőndő felé áhitozónak nem is sejtve, hogy az emberi gyarlóság túlbuzgalma helyet keres a kereszténységben az emberimádás kultuszának is, aminek folytán századok során egyenetlenség támadott a hitigazságok keresői között, melynek következtése lett a reformáció. Te adtál jó Atyánk akkor is lelkes védőket, hithű bajnokokat és küzdelemre kész apostolokat, hogy a reformáció nagy küzdelmében a jézusi hit tisztaságának őrei legyenek s az igaz tudomány fegyverével a keresztény tanok megolalmazásáért híven küzdjenek és a jézusi szeretet terjesztésében buzgó lélekkel apostolkodjanak.

Örökjóságu szent Atyánk! Gondviselésedből nekünk is volt egy ilyen hitvédő apostolunk, nekünk is volt vallásalapító bajnokunk, akinek neve alatt egyesülve most örömnünnepet szentelünk. Mivel fizessünk neked azon végtelen szeretetedért, hogy őtet nekünk adtad volt s általa elhívtál minket a te örökégségednek imádsására, a lelkiismeret szabadságának hirdetésére s az emberjézus hamisítatlan tanainak követésére?! Szívünk oltárán ég az áldozat tüze, lelkünk hálája élesztgeti azt és mi leborulva magasztalunk egy örök Isten tégedet!

Engedd jó Istenünk, hogy imádsunk közben emlékezzünk a hitújításnak szelid lelkü, tántorithatatlan bajnokára, aki határt nem ismerő lelkesedésével, óriási küzdelmi bátorságával s a tisztahit világozottságáért rajongó alapos hitvitáival olyan irányba terelte a reformáció nagy mozgalmait, hogy ma, ha sok szenvedés és üldöztetés árán is bátran vallhatjuk és vallják még sok ezren velünk, hogy: *Nincsen több Isten, hanem csak egy! az ő szentfia az emberjézus pedig a mi tanítómesterünk!*

Légy áldott jó Atyánk, hogy hitünk nagy apostolát küzdelmes pályafutásán diadalomra segítetted volt, ha élete árán is s benne és

általa nekünk is példát mutattál hitünk védelmére, a szent és igaz élet gyakorlására, a melynek folyományaként az utána következő századok mindig születtek a szentpélda utain járó hithű bajnokokat, áldozó erényekben gazdag lelkeket, akik minden áldozatra kész nemes lelkesedéssel nyújtottak védokart üldözött sorsunk hullámverései között s rajongó szeretettel ápolták az összetartás erős oltalmát, hogy szentörökségül nyert hitünk fennmaradjon s megtartassék a jövődőség számára.

Gondviselésed örködött oh szent Atyánk százados küzdelmeink felett s időről-időre te adtál mindig bölcs vezéreket, a hitben erős lelkeket, akik nagyevű hitalpítónak eszméje mellett híven kitartottak s az ő erős kezéből kiűtött lobogót hordozták tovább s bátor lélekkel vezérelték a megmaradt kicsiny sereget a fejlődés, haladás útján tovább tovább.

Mi is e kicsiny seregből valók vagyunk jó Atyánk! Mi vettük át azt a szent örökséget reményeivel és küzdelmeivel együtt s midőn 40 évi egyleti munkásságunkra visszatekintve örömmünnepet szentelünk, szent segedelmedért köszönő hálát rebegnek ajkaink, valamint azt is neked köszönjük, hogy ez időben is adtál és küldöttél lelkes vezéreket, önzetlen szeretettel munkálkodó férfiakat és nőket, kik Istent imádva s embert szeretve közös egyetértéssel és jóakarattal vették magokra a nehéz munkaterhet, amely a dicső elődök nagy örökségében rájuk hagyatott.

Elhunyt jó vezéreink sírhalmára a hálás elismerés koszoruját tesszük le s életben levő és lelkes munkában most is lankadatlan buzgósággal fáradozó vezéreink nemes munkájára továbbra is kérjük áldó és segítő kegyelmedet jó Atyánk! Egyletünk minden rendű tagjaira kérjük gondviselésedet s az összetartó szeretet jóra serkentő lelkesedésével töltsd be a sziveket s biztassad lelkeinket egy jobb jövődő reményeivel! Áldd meg jó Atyánk ünnepszentelésünket lelki örömmel és segíts minket arra, hogy hitalapítónk szelleme legyen vezértünk vallásos életünk utában és cselekedeteiben, hogy a tőle nyert szent örökséget őrizzük drága kincs gyanánt, amely buzdítson és lelkesítsen honfi erényekre és szent vallásunk iránti hív szeretetre! Áldd meg jó Istenünk az egész kereszténységet s benne a mi anyaszentegyházunkat is és az egymás között élő testvérelekezetek életére terjeszd ki szerető és áldó gondviselésedet s add rájuk a te szent békességedet! Tarts meg mindnyájukat abban a szent hitben, hogy: *Te voltál és te vagy erős Isten és te megmaradsz minden időben.* Amen.

K. S. J. J. J. S. Á. d. o. r.

Felhívom kedves kartársaimat, kik előreláthatólag a küldött *naptárakat* mind értékesíteni nem tudják, minél hamarabb, de december 15-ig föltétlenül a *főlős mennyiséget* hozzám küldjék vissza, hogy azon egyházközösségekbe küldhessem, amelyekben még értékesíteni tudják. Örvedetes dolog, hogy több egyházközösség naptárt kér és vár s jelenleg nekem egyetlen egy van 3000-ból. Újévben napiárt nem fogadunk vissza! *Bíró József* szerkesztő.

NŐK VILÁGA.

Értekezletet tartottak

kolozsvári és vidéki nőtestvéreink. Kedves volt, szép és értékes. Első ölekezése volt a kolozsváriaknak a vidékről bejött munkásokkal.

Az értekezletet dr. Boros Györgyné következő lelkes és lelkesítő üdvözléssel nyitotta meg:

Tisztelt hölgyeim, kedves testvéreim!

Rendkívül boldoggá tesz, hogy ily szép számmal gyűltünk össze. A mai szomoru világban kétszeresen felemelő és bátorító érzés, ha látjuk és tudjuk, hogy mindnyájan egyek vagyunk léleken, összetartásban és szeretetben. És pedig nemcsak ezen ország-részben, melyet kénytelenek vagyunk a hazánknak nevezni, hanem messze tengereken túl is rokonérzéssel és szeretettel gondolnak reánk. A jubi áló D. F. E.-nek egyik legnagyobb és legszebb eredménye, hogy módot és alkalmat nyújtott a Nők szöv.-nek a megalakulására. Most már Isten segédelmével a legtöbb városban és faluban, hol unitáriusok vannak, megalakult a Nők szövetsége. Hogy munkánk eredményes is legyen, az teljesen magunktól függ. Igyekezünk szeretett, sokat szenvedő unitáriuságunknak valláserkölcsi szempontból mindenben segítségére lenni. Szegényeinket, betegeinket és azokat, kiknek bármiféle támogatásra szükségük van, vegyük mégjobban pártfogásunkba. Ne engedjünk magunk közt felmerülni semmi rossz érzést, kicsinyességet, hanem mindig a kítüzött magasztos cél lebegjen előttünk: imádott vallásunknak minden téren való megbecsülése és terjedése, egyházunknak megtartása és felvirágzása. Ujból is üdvözlöm összegyűlt unitárius testvéreinket. És felkérem a kötitkárt, hogy kissé ismertesse a kolozsvári Nők szöv.-nek ez évi munkásságát. Azután remélem lesz egy kis eszmecserénk. Különösen szeretném hallani vidéki testvéreinknek észrevételeit vagy indítványait.

Üdvözlét Homoródalmásról.

Mélyen Tisztelt Közgyűlés!

Ez ünnepé yes alkalommal léleekben a vidéki Nőegyletek is jelen vannak s azoknak egyszerű tagjai e negyven éves jubileummal is igazolva látják azon meggyőződésüket, hogy az igaz, önzedlen munkának eredménye el nem maroghat.

Ha visszagondolunk a 40 év előtti kezdetre a lelkes kezdeményezőkre és a megértő munkatársakra, látjuk, hogy szeretett egyházunkért s Vallásunkért lelkisedtek, de nem gondolták akkor — óh, hogy is gondolhatták volna — hogy 40 év elteltével olyan nagy szüksége lesz egyházunknak egy igazi összekötő kapocsra központ és vidék között, mint amilyen most a D. F. Egylet.

Legyenek áldottak a kezdeményezők, legyenek áldottak a jelenlegi vezetők és álljon az Egyesület az idők viszontagságai között mind jobban megszilárdult alapokon, mert, míg az áll, addig mindig lesznek magyar unitáriusok mindenfelé.

A homoródalmási „Nőegylet“ nevében:

H.-almás, 1924. nov. 2-án.

Barráné Gvörffy Polixénia
jegyző-titkár.

Ajtay Jánosné
elnök.
Péterfyné T. Irén
alelnök.

Meghívó. A kolozsvári „Unitárius Nökszövetsége“ f. évi december 2, 1925 január 6, február 3, március 3 és április 7. napjain délután 5 órai kezdettel házias jellegű „Kötőkét“ rendez az unitárius kollégium zenetermében (II. emelet). A szövetség szívesen lát minden unitárius asszonyt és leányt kézimunkával: szórakoztató és komoly irányu műsorról gondoskodunk. Célunk a szeretet, összetartás ápolása a által a közjónak munkálása. Más vallású vendégeket is szívesen látunk. — Egyben értesítjük az igen tisztelt Címet, hogy ugyancsak az „Unitárius Nökszövetsége“ unitárius gyermekeink részére f. évi december hó 21-én (vasárnap) délután 4 órakor az unitárius collégium tornatermében Karácsonyfa-ünnepélyt rendez, melyre minden unitárius szülőt és gyermeket szívesen lát és elvár. A választmány nevében hitrokoni szeretettel: Cluj-Kolozsvár, 1924. Dr. Boros Györgyné, ügyv. alelnök. Ürmösi Károlyné, főtítkár.

Emlékezés, buzdítás.

Egészen a hatása alatt állok még annak a felemelő hangulatnak, mely a D. F. Egylet 40 éves jubileumán a szíveket fogva tartotta. Mintha láttuk volna, hogy az érzelmek találkoznak és egybeforrnak, a lelkek kigyulnak s egy szép mult fénylő világa mellett biztatólag új munkára indulnak.

E hatás alatt egy pillanatra emlékezni szeretnék s buzdítva szólni unitárius testvéreimhez.

Amikor a mult században az egyházi és vallásos elnyomatás ereje enyhült s a hitgizság szelleme megérintette a hosszú idón át semmittevésre kárhóztatott lelkeket, az erdélyi magyar unitárius egyház is, Phónix madár módjára, poraiból eleveünedni kezdett. Amikor pedig a külföldön s az egykori Magyarországon is a szabadelvű vallásos gondolkozás erőre kapott, az erdélyi unitarizmus is érezte, hogy vesztég nem maradhat. Hozzáfogott a szervezéshez s egyleti élet és néplap útján igyekezett közelebb hozni a híveket az egyházhoz.

A ma már Isten különös kegyelméből pátriárka korba jutott Ferencz József püspökünk és mások által felébresztett hangulatot közel félszázad előtt az éppen ezidőtájtban Londonból hazaérkezett Dr. Boros György ifju theol. tanár megpróbálta az egyház javára s

az unitárius hit erősítésére használni. Le'kes és kitartó munkája nyomán nagynevű unitáriusok segítségével és vezetése mellett 1884-ben megalakítja a *Dávid Ferenc Egyletet* s megteremtí az a lapot, mely *Unitárius Közlöny* címmel ezerek házába viszi az unitárius eszmét és híreket. Az egylet és lapja eléggé nem méltányolható missziói munkát fejt ki az erdélyi unitarizmus érdekében. Az értelmesebb embereket, az ifjúságot és a nőket tömöríti, az egyházas életet vonzóbbá teszi, az érdemet méltányolja, a hiányokat pótolni igyekszik. Az egylet a felekezetiességen felül emelkedik s felolvasó asztala találkozó helye lesz a szellemi élet szabadelvű munkásainak. Részben van abban, hogy az erdélyi unitarizmus angol és amerikai hitrokoinainkkal szorosabb kapcsolatba jutott. A Dávid Ferenc Egylet vidéki szervezete ma már a legtöbb egyházközségben él valamelyes formában s az Unitárius Közlöny népünk várva várt és nélkülözhetetlen olvasmánya.

Tiszteletünk és köszönetünk egész nagyságát érdemlik, kik a munkában elől jártak s annyi akadály között sem csüggedtek.

De vajjon ilyen nagyarányú és sok érdekre tekintő munkásság előtt tudunk-e őszintén méltányló elismeréssel meghajolni? Érezzük-e, hogy némi kárpótlásként mindnyájunk erejére, támogatására, buzdítására és tevékenységére van szükség, ha 40 év kitarító munkájának eredményét tovább vinni és növelni akarjuk?

Ah mert milyen szomorú lenne, ha ép a mai időkben nemesebb ösztönzés helyett a megelégedés puhító nyugalma csökkentené erőnket; ha anyagi gondot és szűkkeblűség csüggesztő ereje gyöngitené a hitünkhöz és egyházunkhoz ragaszkodás érzetét! Milyen lesújtó lenne a hitigazság érvényesítésére és az egész unitarizmus jövőjére, ha a gyötrelmeket termő időszakban nem hitünkből, megszervezett életünkből, eszméink örök igazságából merítenők azt a hittartó erőt, mely egyedül tehet minket elődeink méltó örököseivé s unitárius egyházunk keretei között a tiszta és igaz hit reményteljes harcossáivá?!

Azért azt szeretnők, ha a 40 éves múlt fokozott munkára, fokozott érdeklődésre és támogatásra ösztönözne minket. Azt szeretnők, hogy ne legyen egyházközség, melyben a Dávid Ferenc Egylet munkássága talaját és keretelt meg nem találja. Ne legyen unitárius ház, melyben az Unitárius Közlönyt nem olvassák. Ne legyen unitárius ember, aki szép hitünkért és küzdő egyházunkért szívesen ne tenne és ne áldozna.

Tegyük a szívünkre kezünket s ne feledjük, hogy egyházunk jövője és az unitarizmus előhaladása ma tőlünk függ. De értsük meg azt is, hogy az előhaladást és megerősödést nem annyira a nagyhangú és nagy vonalakban kidomborodó munka biztosítja, mely többnyire felületes, hanem a hitigazság megismerése s ennek érdekében önmagunknak az egyházi és vallásos életbe való beledolgozása, a részletekben való elmerülés, kis eredményeknek is komoly megbecsülése.

Ha a 40 éves jubileum nemcsak hangulatot keltett, hanem ilyen-

szertü elgondolásra is indított, akkor remélhetjük, hogy a Dávid Ferenc Egylet és az Unitárius Közlöny még nagyobb munkát fog végezni a jövőben, mint végzett a múltban. *Kovács Lajos.*

1924

A D. F. E. új örökös alapítói

a 40. év jubileuma alkalmából 500 Leuval:

1. Ürmösi Károly esp. Kolozsvár. 2. Weress Béla lelkész Petrozsény. 3. Unitárius egyházközség Petrozsény. 4. Balázs András Derzs. 5. Ürmösi József H.-szentpál. 6. Kisgyörgy Sándor Vargyas. 7. Kisgyörgy Sándorné Vargyas. 8. Vass Domokos Kolozsvár. 9. Gálfi Lorinc Kolozsvár. 10. Fazakas Lajos Ny.-szentmárton. 11. Tana Sámuel min. tanácsos S.-szentgyörgy. 12. Farkas Albertné Boros Irén Szászrégen (550). 13. Weress Jenőné Boros Rózsi Kolozsvár. 14. Gál Mózes lelkész S.-szentkirály, Gál Mózesné lelkész neje S.-szentkirály. 15. Kovács Kálmán Kolozsvár. 16. Szabédi D. F. E. és Nőkészövetsége. 17. Kelemen István lelkész és neje Paál Irén Felsőrákos. 18. Kovács Margit Székelykeresztur. 19. Pap Mózes Székelykeresztur. 20. Gálfalvi Samu Székelykeresztur. 21. Gálfi András lelkész Szt.-Mihályfalva. 22. Biró István lelkész. 23. Szász Dénes lelkész. 24. Báró József városfalvi lelkész. 25. Arkosi Tamás lelkész és neje Bedő Gizella. 26. Pataki András lelkész. 27. Türkösi Sámuel nyug. p. ü. főbiztos (600). 28. Brassói unitár. Nőegylet. 29. Kelemen György. 30. Dr. Kiss Elk és neje. 31. Keresztési Dénes lelkész. 32. Sükösd Farkas. 33. Sükösd Farkasné Vaska Vilma (1000). 34. Toók Mózes és neje. 35. Fazakas József brassói curator. 36. Dr. Hintz Györgyné Boros Ella. 37. Nagyajtai D. F. Egylet. 38. Pál Ferenc és neje. 39. Dr. Lukácsy József. 40. Raffai András. 41. Lőrinczy Dénes lupény-vulkáni lelkész. 42. Dr. Vajda Béla bankigazgató Dicsőszentmárton. 43. Bekő Mihály egyh. tanácsos Oklánd. 44. Katona Ferenc esperes Martonos. 45. Tanka Béla. 46. Ádámosy Gábor Kövend. 47. Orbok Gyula lelkész Csókfalva. 75-ik helyre Hadházi Béla táblai irodaigazgató. 99. Zoltán Atilla. 100. Zoltán Sándor. 101. Hadházi Sándor. 102 Vass Domokosné.

Régebbi örökös alapító tagok:

Brassai Sámuel 400 K. Dr. Boros György 500 L. Dr. Boros Györgyné 500. Özv. Benczur Gyuláné Ürmössy B. Piroska 930 L. Özv. Csongvay Lajosné 500 L. Alsójarai D. F. Egylet 200 L. Derzs D. F. Ifjusági Egylet 200 L. Deák Miklós és neje 550 L. Fazakas József Brassó 500 L. Gálfi Lőrincné 500 L. Br. P. Horváth Kálmán 1000 L. Jakab Gézané Emléke 350 L. K. Nagy István Emléke 225 L. Kereszturköri D. F. Egylet 1000 L. Kahlfürst Imre 1040 L. Lőrinczy Pál Emléke 200 L. Marosi Gergelyné Emléke 500 L. Dr. Mikó Lőrincné 200 L. Székely László 150 L. Dr. Szentiványi József 500 L. Solymossyné Raffay Irma Emléke 150 L. Sükösd

Farkas 500 L. Telmann Béla 500 L. Unitárius Egyházközség Székelyszentmihály 500 L. Varga Márton 500 L. Várfalvi D. F. Ifjusági Egylet 150 L. Veress Gyula Emlékére 500 L.

Lelkészeink jó példával járnak elől máris, de remélni merjük, hogy száznál többen fognak sorakozni. Az lesz igazán impozáns bizonyítéka a mai lelkészkar öntudatos munkaakarásának.

Sokan megértették, hogy a D. F. E.-ért áldozni kell nemcsak szóval, hanem tettel is. A névsor tanuskodik. Bekő Mihály főtanácsos aa a diszgyülés alkalmával gondolt arra, hogy jelentkezék, s azután lelkésze Pál Ferenc esperes utján felvétette magát a díszes listába. K lömben Bekő aa az Unitárius Közlönynek egyik legrégebb olvasója.

Jubiláris estélyünk fejezte be a 40 év ünnepét. A torna-szarnok meg volt telve városi és vidéki barátainkkal. A műsort Pálffy Márton tanár nyitotta meg szellemes verses prologussával, melyet a Vasárnapi Ujság bemutatott a nagy közönségnek. Női énekkarunk meghódította a hallgatóságot nagyon szabatos szép énekeivel, Lakatos István Imre ur hegedűét mindig hallgatnók, Pap Domokosné meglepett iskolázott, erős szép hangjával, Utó Mária már ismeretes előttünk elsőrendű zongoratudásával. A hallgatóság és az egylet köszönete, hálája és az a tudat jutalmazza meg becses munkájukat, hogy a nagy ünnepre föltették a koszorút.

Alapszabályaink megerősítését — jogtanácsosunk értesítése szerint — az állam egyszerűen tudomásul veszi úgy, amint az egyházunk főhatósága részéről 1885-ben történt. A Dávid Ferencz-Egylet az unitárius egyház belmissziói feladatainak munkássá egészen az egyház szellemében a vallásos buzgóság és az erkölcsi élet tisztasága érdekében. Ilyen minőségében az állam legjobb támasza, mert „minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs.” Egyleteink ezt vegyék tudomásul előre is és joguk érzetében távolítsanak el minden kicsinyes akadályt.

A füst.

A füstöt Amerikában is épp úgy szeretik mint nálunk, de nekik jussuk van hozzá, mert ott van az őshazája a dohányynak. Hanem azért mégis igen bele mentek a füstölésbe, mert amerikai lapunk szerint a folyó év első négy hónapja alatt 2.000.000.000 (olvasd kétezermillió) cigarettát szívtak el, s májusban már ötezermillióra emelkedtek.

Minden pusztító rossz szokás között a dohányzás a legelterjedtebb. A dohányzók száma ott nem növekedik, de a fogyasztás igen. Ez azt mutatja, hogy a dohányozás szenvedélye mind erősebben uralkodik. Mindenki tudja, hogy nincs szükség rá, hogy költséges, káros, tisztátalan és izléstelen. A nők is használják, talán néhány úri nő is, de kezdetben csak olyanok gyakorolták, akikkel nem lehet

találkozni tisztességes társaságban. Ma is kerülik azok a nők, akik a komoly családi és társadalmi munkában foglalatosok.

Hej, ha a füstre költött pénzt nemes célra lehetne fordítani! Az unitárius dohányzók füstbe menő pénzéből 100 tanulót lehetne iskoláztatni, mert hetvenezerből 20.000 dohányos. Egy ember havonként elkölt dohányra átlag 40 leut, — egy iparos munkás azt mondja, hogy cigarettára hetenként elkölt 25 leut, tehát 40 leu nem magas szám — tehát egy évben 480 leut. A huszezer tizenkét hónap alatt kitesz 960.000 leut, vagyis nemcsak száz tanulót, hanem az összes tanárokat is ellehetne látni. Egy tanuló ellátása egy évre 4000 leu, de ha 8000, akkor is 100 tanulót ellehetne látni.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Főtanácsunk november 9—11. napjain oly népes, oly összhangu és magas színvonalu volt, hogy mindenki meglepéssel távozott. Az új főtanácsosok hatalmas számban vonultak be. Győnyörűség volt látni a faluk színejavát a padsorokban. Jó hatást tett, hogy már az első gyűlésen felszóltak. Sajnáljuk, hogy lapunk területe nem fogadja be az óhajtott tudósításokat. Főtanács a Dávid Ferencz Egyület jubileumáról is elismeréssel nyilatkozott s dr. Várady Aurél indítványára szép szavakban méltányolta az egyület elnöke báró Petrichevich-Horváth Kálmán és ügyvezetője dr. Boros György érdemét.

Felszentelt új papok. Az 1924. évi Egyházi Főtanácsoson felszentelt új papok száma nagyobb volt, mint a megelőző években. Felszenteltettek: Dr. Varga Béla teológiai akadémiai tanár, dr. Csiki Gábor missziói lelkész, Kozma Zoltán székelyszentmiklósi lelkész, Biró Lajos lelkész, Weress Béla petrozsényi lelkész, Kiss Jenő csegezi, Kovács Béla iklendi, Pataki András várfalvi, Fekete Lajos fogarasi, Kozma Béla bethlenszentmiklósi, Vincze Lajos komjátszegi, Gál Gyula torockósztyeggyi, Lőrinczy Dénes lupényvulkáni, Máthé Sándor ujszékelyi, Pálffy Arpád körispataki lelkészek, Lőrinczy László, az amerikai magyar egyházak lelkésze, Pál Tamás küüllődombói és Benczedy Ferenc nyárádszentlászlói lelkészek.

Angol és amerikai testvéreink nagy ünnepre készülnek egyházszervezeteik száz éves fennállása üneplésére. Az a benső viszony, amely számunkra annyi édes és jó gyümölcsöt terem, arra kötelez, hogy készüljünk a testvérek nagy eseményére. Ezt mi egyelőre úgy képzeljük, hogy lelkészeink és tanítóink gondoskodjanak ismertető előadásokról. A D. F. E. a rendelkezésére álló füzetekből, melyek Amerikáról és Angliáról tájékoznak, a meglevő példányból azívesen küldenek. Csak néhány áll rendelkezésre. A Ker. Magvető és az Unitárius Közlöny korábbi köteteiben is található tájékozó.

Sepsiszentkirályban is megszólalt az elnémult harang. Felszentelése folyó évi június hó 9-én volt. Tartalmas, szívhez és észhez szóló felszentelő beszédet Benedek Gábor kököi lelkész tartott.

A harang beszerzésének történetét helybéli lelkész ismertette s felolvasta a kegyes adományokat. Ábrányi Diligisiome c. költeményét művészi érzékkel adta elő Kiss Etelka. Gyöngyösi Károly vezetésével szépen énekelt az ifjúsági dalkör. Délután Sükösd Farkas gondnok kertjében Gyöngyösi Károly ig. tanító vezetésével az ifjúsági egyesület műsorral kapcsolatos táncmulatságot rendezett, melynek tisztajövedelme, 2600 leu, az 52.000 leuval beszerzett harang javára fordított. Így is még 10.000 leu harang hátralékunk van, de ezt hat lelkes egyh. tag adóssívelel biztosította. Így építik a kicsinyek is lelki slonunkat... G. M.

Bibliai előadások. A Theol. Akadémia tanárai a D. F. E. Nőszövetségnek felkérésére két bibliai előadás törtanak. Bevezető előadást tart Dr. Boros György; az ó-testamentum és az új-testamentum köréből. Dr. Kiss Elek, illetve Gálfi Lőrinc tartanak 2—2 előadást. Csifó Salamon „A biblia szerepe a kereszténység fejlődésében“, Dr. Varga Béla „A biblia szerepe napjainkban“ címen tartanak előadást. Az előadások a kollégium emeleti tanácstermében minden szerdán este 1/27 órától kezdve fognak megtartatni, az első január 14-én lesz. Az érdekes és tanulságos előadásokra már most felhívjuk olvasóink figyelmét. Reméljük a pontos és rendes látogatást.

Kis- és Nagykede áldozatkészségéről nevezetes unitárius hívei újabb bizonyítékát adták egyházuk iránti szeretetüknek. Megmaradt, elárvelt harangocskájuk mellé a buzgóság egy új harangot emelt, melynek felszentelése szept. hó 22-én folyt le igen kedves ünnepség keretében. Harangszentelő szónok dr. Kiss Elek teol. akadémiai tanár volt, a tőle megszokott értékes, könnyeket fakasztó beszédével. A harang beszerzéséről beszámoló helybéli lelkész Pap Ferenc tartott. Ez alkalommal tartatott meg a székásos őszi-urvacSORA osztás is, melyen Kozma Zoltán szentmiklósi lelk. agendált megkapóan, az ünnepség szellemében. A szép szeptemberi nap sok vendéget csalt ez ünnepségre. Kiemelendőnek tartom Pap Ferenc lelk. és Fazakas Péter énekv. vendégszerető házait, kiknek kedves feleségeik a nagyszámu intelligenciat izletes ebéddel látták el. Ugyszintén a helybéli hívek vendégszeretete és terített asztala várta a más falukból összejött vendégeket. Most, akiknek szívéből fakadt az áldozat, azoknak szívéhez szól a harang. Bár mindenhol így lenne!

K á d á r B a l á z s.

Nagyenyedén anyaegyházat alakítottak buzgó híveink. A hívek száma meglepő nagy. Ifju lelkészük Barabás Miklós, Bedő Dénes, Szentiványi Árpád, dr. Fűzi Sándor és Máthé László személyében kiünő segítöre talált. Ő maga nem kimél semmi fáradságot, hogy a vidéken elszórtan élő unitáriusokat összegyűjtse és bennük a hitbuzgóságot fölébressze. Van okunk remélni, hogy Nagyenyed unitáriussága, mely a XVI. században tündökölt, régi fényénél gyűjt új szövétneket.

A dézsfalvi harangszentelésről és a *bethlenszentmiklósi* templomszentelésről lapunk zártakor érkezett tudósítás.

Botfalván a cukorgyárnál az unitáriusok lélekszáma száznál több. Havonként egyszer a gyári iskolában istentiszteletet és hittanítást a sepsiszentkirályi lelkész tart. Gondnok Olteánné sz. László Zsuzsanna (vargyasi) lelkes unitárius nő. Látszik, hogy a nagytiszteletű Kisgyörgy bátyánk tanítványa volt, mert Vargyasról magával hozta unitárius lelkét. Most azon fáradozik, hogy a gyárnál levő unitárius nők a D. F. E. örökös alapítóinak névsorát eggyel gazdagítsák. Isten segítse. — Ezuton hívom fel lelkésztársaimat, hogy a botfalvi cukorgyárhoz költözött volt hivektől semminemű egyházi adót ne követeljenek, mert azt egyházi törvényeink alapján alulirothoz, mint beszolgáló lelkészhez, kell hogy fizessék. *Gaál Mózes* unitárius lelkész.

Az Unitárius Teológiai Akadémia Ifjúsági Önképző Köre 1924. november hó 23-án d. e. 11 órakor az unitárius kollégium dísztermében Dávid Ferenc halálának emlékére díszgyűlést tartott, melyen ifjaink igen szép sikert értek el első püspökünk méltatásában. Megnyitót Lőrinczy Géza önk. elnök tartott. Énekelt a teológiai énekkar. Fülöp Zoltán megrajzolta Dávid Ferenc korát és szerepét. Kővári Jenő szavaltá Ürmössy Károlyné Dávid Ferencét. Pusztai Pál remek énekszólóját zongorán kísérte Utó Mária urleány. Simén Domokos csinos kis novellában magyarázta meg, miért maradt Dávid F. Kolozsvárt. Török Elek értelmes jó szavalónak mutatkozott.

Deák Mózes nyug. énekvezér-tanító életének 85-ik évében Székelyudvarhelyen f. évi október 31 én elhalt, jó gyermekei és szeretett unokái nagy fájdalomra. Életét és munkaerejét az egyház szolgálatának szentelte. Már 18 éves korában, 1885-ben megkezdí áldásos egyházi munkáját s azt folytatja 42 esztendőn keresztül szerénységgel párosult nagy buzgósággal. Előbb Gyepesen 11 évig, majd Homoródszentpéteren 3 évig és végül Homoródujfaluban 28 esztendeig hordozza odaadással az énekvezér-tanítói teher gyönyörűségét, mig nem 42 esztendei szolgálat után 1900-ban nyugalomba vonul. A nagy munka után Isten kegyelméből még 24 évig élvezhette a jól megérdemelt nyugalmat is, melynek esztendeit Karácsonfalván, majd Ujszékelyen és Székelyudvarhelyen töltötte szerető és önfeláldozó gyermekei körében. A gyermeki kegyelet nem sajnálva fáradságot és anyagi áldozatot, a megboldogult kihült testét a karácsonfalvi családi sirkertbe hozatta, hol november 2-án nagy közönség könnyei között adattak át a hamvadó porok az örök enyészetnek. Legyen emlékezete áldott a szerény és becsületes néptanítónak! Bálint Ödön, karácsonfalvi unitárius lelkész.

Kökössy Mihály árvái javára. Az idei Főtanács alkalmával Kökössy Mihály árvái részére Gálfalvi S. igazgató ur megbízásából gyűjtést indítottam be. Dr. Ferenczi Géza 100, dr. Barabásy József 100, Halmágyi János 20, dr. Varga Béla 10, Árkösi Tamás 20, Miklós János tanító 20 leut adományozott. A begyűlt összeg 325 leu. Gyűjtőívemnek egyik része elveszett s így 55 leuval nem tudok elszámolni. Tisztelettel kérem azokat, kik gyűjtőívemre feliratkoztak,

de a fennebb felsoroltak között nincsenek benne, sziveskedjenek egy levelezőlapon a jegyzett összeg nagyságáról engem értesíteni. Cristur, Székelykeresztur, 1924. november 15. *Ótó Lajos* lelkész.

Tóth Vilmos szentábrahámí énekvezért 40 éves szolgálatának évfordulója alkalmával az egyházközség keblitanácsa meleg ünnepélyben részesítette. Az érdemes munkást mi is melegen üdvözöljük és további munkásságára erőt és kitartást kívánunk.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába szeptember 18-tól november 18-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek 1923-ra Özv. Kiss Aladárné Sövényesség; Barra Sándor Homoródmás; Ürmössy József Brassó; Deák Ferenc Torda; 1924-re fizettek: Kovács Mózes, Kovács Dénes, Bálint Endre Szászrégen; Kardos Ferenc Dicsőszentmárton; Tamás Gábor Homoródszentpál; Izák Vilmos Brassó; Székely Sándor, Ormai Kálmán Kolozsvár; Esztegar Józsefné Abrudbánya; Incefi Lajos Szászrégen; Özv. Kiss Aladárné Sövényesség; Vargyasi D. F. Egylet; Dobay István Székelyudvarhely; Unitárius Egyházközség, Unitárius Lelkeszi Hivatal Gyepes; Kovács Károly Marosujvár; Csiki Albert Székelyudvarhely, Barra Sándor Homoródmás; Id. Tana Sámuel Bölon; József János Bágyon; Özv. Györfi Ferencné Derzs; Ürmössy József, Benedek János, Kádár Sándor Brassó; Kerestély Gézané Szentábrahám; Kovács Sándor Nagysármás; Deák Ferenc Torda; a kolozsi D. F. Egylet tagjai 1923 jul. 1-től 1924 jun. 30-ig; Csete György, Csete Imre, Csete József, Csete Pál, Gergelyné Kovács Anna, Kovács József a ztalos, Kovács Pálné, Kozma István, Kozma Pál, Kerekes Sándor, Kun György, Kun József, Kun Sándor szabó, Kun Pál, Kun József Adámé, Kun Adám, Kun Sándor Bálinté, Pilbák István György, Székely Mihály, Kissné Pap Erzsébet, Kiss Sándor Kolozs; Simonné bíró Anna, Osváth Ferenc, Beres Jenő, Balázs Gyula Apahida; Mera Béla Kara; 1925-re fizettek: Magyarosi László, László Péter Szászrégen; Kozma Miklós Fiátfalva; Fekete Mózes Szentábrahám; Járai Béla Désfalva; Kovács Sándor Nagysármás; Alapítói díjban fizettek: Sükkösd Farkasné Vaska Vilma Sepsiszentkirály 1000 L.; Sükkösd Farkas Sepsiszentkirály; Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy; Took Mózes és neje Nagyajta; Fazakas József Brassó; Raffaj András Abrudkerpenyes; Türkössy Sámuel Kolozsvár; Veress Gyula emlékére Dr. Veress András Abrudbánya; Farkas Albertné, Boros Irén Magyarrégen; Weress Jenőné Boros Rózsika Kolozsvár; Kisgyörgy Sándor és Kisgyörgy Sándorné Vargyas: 500—500 L.; Balázs András Derzs 150 L. (II. részlet) Az egylet céljaira ajándékoztak; Id. Albert Lőrinc Bölon 200 L.; Özv. Kiss Aladárné Sövényesség 50 L. Kolozsvár, 1924. nov. 19. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Hivatalos közlemények.

XLV. 3380/1924. sz. **Körirat** lelkész afiaihoz az egyházi könyöradományok gyűjtéséről. A népjóléti miniszterium az egyházi könyöradományok gyűjtését 1924. évi szept. hó 1-től kezdődően az eddigitől eltérő módon rendezte; többek közt az engedélyezést a püspökség jogkörébe utalta, a gyűjtőkönyvek mintáját és az állami ellenőrzés módját megállapította. Jövőben tehát azok az egyházközségek, melyek ily gyűjtést óhajtanak eszközölni, forduljanak mindenekelőtt felvilágosításért az E. K. Tanácshoz. Kolozsvárt, 1924. évi november hó 26-án. Ferencz József, unitárius püspök.

XLVI. 3388/1924. sz. **Körirat** lelkész afiaihoz az 1834. év előtt épült templomok műemlékké nyilvánítása tárgyában. Az 1919: VI. t.-c. értelmében leendő végleges megállapítá-

sáig és a műemlékek feltárában való közlésig ideiglenes műemlékeknek osztályoztattak az összes 1834-ig épített templomok összes kincseikkel együtt. Az ilyen templomok a műemlékek erdélyi osztályának jóváhagyása nélkül le nem rombolhatók és kijavításuk, újraépítésük sem történhet meg ezen jóváhagyás nélkül; aminek kieszközlése végett a jövőben még a munkálatok megkezdése előtt a megfelelő kérés a tervek és költségvetés továbbítás végett felterjesztendő E. K. Tanácshoz. Kolozsvárt, 1924. évi november hó 26-án. Ferencz József, unitárius püspök.

XLVII. 3366/1924 sz. **Köriat lelkész és énekevezér afiaihoz az új énekeskönyv bevezetése tárgyában.** Az új énekeskönyv példányai mind elkészültek és az egyházi pénztári hivatalban darabonként 50 leuért bekötve kaphatók vagy a pénz beszolgáltatása mellett postai elküldéssel is megrendelhetők. A tetemes nyomdai költségek miatt sajnálatunkra az előzetesen megrendelőknél sem árusíthatjuk csekélyebb összegért. E. K. Tanács a legközelebbi ülésen fog határozni az új énekeskönyv *kizárólagos* használatának kezdőidejéről. Addig is meghagyom, hogy énekevezér afiai haladéktalanul kezdjék meg az énektanítást az új könyv alapján az ifjuságnak és a felnőtteknek egyaránt. Az új énekeskönyvre és énektanításra lelkész afiai a szószekekből hívják fel a hívek figyelmét s mindezen meghagyások teljesítését dec. 15-ig E. K. Tanácshoz jelentsék. Kolozsvárt, 1924. évi November hó 27-én. Ferencz József unitárius püspök.

XLVIII. **Emlékeztető az Unitárius Közönyben meg nem jelent novembéri köriatokról:** 1206/1924. Köriat lelkész, kántor, tanító afiaihoz, nevelésügyi bizottsághoz és főgimn. igazgatóságokhoz a Patakfalvy Zsigmond afia javaslataival kapcsolatban elrendelt belmissziói mukálatokról. — 2433/1924. Köriat lelkész afiaihoz az egyházközsegi választók névjegyzékének évenkénti elkészítése, kihirdetése és felterjesztése tárgyában. — 2434/1924. Köriat lelkész afiaihoz az egyházközsegeknek a köri közgyűlésre küldendő képviselő megválasztása és megbízó levele tárgyában. — 3350/1924. Köriat lelkész afiaihoz, iskolaszékekhöz, főgimn. igazgatóságokhoz a másvallásu tanulóknak a felekezeti iskolába felvételéről intézkedő újabb miniszteri rendeletről. Iskolaszékek a másvallásu tanulók névsorát dec. 10-ig terjesszék fel E. K. Tanácshoz. — 3351/1924. Köriat lelkész afiaihoz az iskolai serelemek tárgyában. Jelentések — esetleg nemlegesek is — beküldendők dec. 5-ig valamennyi lelkész afiától. — 3356/1924. Köriat lelkész afiaihoz az egyházközsegek házai és templomairól. Adatok — a leányegyházközsegeket illetően is — beküldendők dec. 5-ig, esetleg nemleges jelentések is. — 3376/1924 Köriat lelkész iskolaszékekhöz Dulfu—Bilinszky—Porsche elemi iskolai III. IV. oszt. román nyelvkönyvéről.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY

Szerkesztő: P A P D O M O K O S.

Előfizetési ár: Fgész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes száma ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egyelet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítójai 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyetli pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (veit Jónasi-utca)17 sz.